

Πρόληψη των Τραυματισμών από Αιχμηρά Αντικείμενα στο Χώρο της Υγείας - Η Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2010/32/ΕΕ στην Εθνική Νομοθεσία

Παναγιώτα Σουρτζή

Prevention of Sharp Object Induced Injuries in the Healthcare sector. Incorporation of the European Directive 2010/32/EU Into Greek National Law

Καθηγήτρια Νοσηλευτικής της Υγιεινής της Εργασίας ΕΚΠΑ

Εισαγωγή

Η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων στο χώρο της υγείας αναγνωρίζεται ως απαραίτητη συνιστώσα για τη βελτίωση της ποιότητας φροντίδας υγείας των ασθενών, αλλά και της ποιότητας ζωής των εργαζομένων. Η υγιεινή της εργασίας στοχεύει στην πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου και στην προάσπιση της υγείας των εργαζομένων στο χώρο της εργασίας τους. Η διαδικασία που ακολουθείται για την επίτευξη της πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου και της βελτίωσης της υγείας του εργαζόμενου περιλαμβάνει την παρακολούθηση της υγείας του, την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής υγείας, καθώς και προγραμμάτων προστασίας της υγείας.

Ένας από τους συχνότερους παράγοντες κινδύνου για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων στο χώρο παροχής φροντίδας υγείας είναι οι τραυματισμοί από αιχμηρά αντικείμενα που, εκτός από την πρόκληση μικρού ή μεγάλου τραύματος μπορεί να προκαλέσουν -εφόσον είναι μολυσμένα- και οξεία ή χρόνια νόσο με σοβαρές συνέπειες για την υγεία του εργαζόμενου, ιδιαίτερα για τους μικροοργανισμούς για τους οποίους δεν υπάρχουν αποτελεσματικά μέτρα πρωτογενούς ή δευτερογενούς πρόληψης. Επιπλέον, οι συνέπειες μιας μόλυνσης από HBV, HCV ή HIV δεν είναι μόνο βιολογικές, αλλά και ψυχολογικές και κοινωνικές.

Η πιθανότητα τραυματισμών με αιχμηρά αντικείμενα είναι μεγάλη με συχνότερους τους νυγμούς από βελόνες, οι οποίοι υπολογίζονται σε 400.000 το χρόνο στις ΗΠΑ, ενώ έχει βρεθεί ότι περίπου ένας στους τρεις νοσηλευτές τραυματίζεται με βελόνα τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.¹ Οι νοσηλευτές είναι η κατηγορία του προσωπικού με τη μεγαλύτερη συχνότητα αναφερόμενων τραυματισμών τόσο διεθνώς,² όσο και στην Ελλάδα.³ Οι τραυματισμοί από χρησιμοποιημένες βελόνες, κυρίως κατά την επανατοποθέτηση του καλύμματός τους, παρά τα εκπαιδευτικά προγράμματα που συστήνουν την αποφυγή αυτής της ενέργειας, είναι το πιο συνηθισμένο φαινόμενο, ενώ το πιο συχνό σημείο τραυματισμού είναι τα χέρια.^{3,4} Οι νυγμοί σημειώνονται συχνότερα κατά την εκτέλεση διαδικασιών στους θαλάμους των ασθενών, στα χειρουργεία, στο αναισθησιολογικό τμήμα των χειρουργείων, στις μονάδες εντατικής θεραπείας και στο τμήμα των επειγόντων περιστατικών.² Επιπλέον, οι περισσότεροι εργαζόμενοι δεν αναφέρουν τους τραυματισμούς επειδή συχνά υποτιμούν τον κίνδυνο, η διαδικασία αναφοράς είναι χρονοβόρα, υπάρχει φόρτος εργασίας και επίσης επειδή θεωρούν ότι κινδυνεύουν να χαρακτηριστούν ως μη επαγγελματίες.⁵

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

P. Sourtzi, RN, Ph.D.
Professor (OHN)
Department of Public Health
Faculty of Nursing
University of Athens
123 Papadimantopoulou St.
GR-11527 Athens
Tel: +30210-7461474
Fax: +30210-7461475

Πρόληψη και έλεγχος

Η πρόληψη του εργατικού ατυχήματος είναι το πρωταρχικό μέλημα για κάθε υπηρεσία υγείας και αυτή είναι εφικτή σήμερα με την εγκατάσταση και αποτελεσματική λειτουργία μέτρων προφύλαξης, όπως είναι η εγκατάσταση και λειτουργία πολιτικής πρόληψης στο χώρο εργασίας, οι εργασιακοί έλεγχοι για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων που μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμούς, οι ασφαλείς εργασιακές πρακτικές, αλλά και η αποτελεσματική χρήση μέσων ατομικής προστασίας.^{6,7,8}

Η αναγνώριση της σοβαρότητας του προβλήματος οδήγησε στην υιοθέτηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της Οδηγίας 2010/32/ΕΕ για την «Πρόληψη τραυματισμών που προκαλούνται από αιχμηρά αντικείμενα στο νοσοκομειακό και υγειονομικό τομέα». Η Οδηγία ενσωματώθηκε πρόσφατα στο εθνικό μας δίκαιο με το Π.Δ. 6/2013⁹ και η εφαρμογή της είναι ήδη υποχρεωτική. Στο κείμενο αυτό αναφέρονται οι υποχρεώσεις των εργοδοτών απέναντι στην προστασία των εργαζομένων, αλλά και στις υποχρεώσεις των εργαζομένων για την πρόληψη των ατυχημάτων.

Η υποχρέωση του εργοδότη να παρέχει πλήρη πληροφόρηση για τους κινδύνους από τα αιχμηρά αντικείμενα κατά την εργασία τονίζεται με έμφαση, ενώ η εκπαίδευση που πρέπει να παρέχεται στο σύνολο των εργαζομένων αφορά:

- Στην ορθή χρήση ιατρικών συσκευών που περιέχουν μηχανισμούς για την προστασία από αιχμηρά αντικείμενα.
- Στην ικανοποιητική ένταξη των νεοεισερχομένων εργαζομένων και του προσωρινού προσωπικού.
- Στον κίνδυνο που συνδέεται με την έκθεση σε αίμα και βιολογικά υγρά.
- Στα μέτρα πρόληψης, όπως τις συνήθεις προφυλάξεις, τα ασφαλή συστήματα εργασίας, τις ορθές διαδικασίες χρήσης και διάθεσης, αλλά και τη σημασία του εμβολιασμού, σύμφωνα με τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στο χώρο εργασίας.
- Στις διαδικασίες αναφοράς, αντίδρασης και παρακολούθησης και τη σημασία τους και,
- Στα μέτρα που λαμβάνονται σε περίπτωση τραυματισμού.

Επιπλέον, πρέπει να παρέχονται όλα τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας, τα απαραίτητα εμβόλια, ενώ οι τραυματισμοί πρέπει να καταγράφονται με βάση συγκεκριμένες οδηγίες. Επίσης να γίνονται οι απαραίτητες εξετάσεις που ενδείκνυνται σε κάθε περίπτωση

με σεβασμό στο ιατρικό απόρρητο. Τα μέτρα ατομικής προστασίας και τα εμβόλια πρέπει να παρέχονται τόσο στους εργαζόμενους όσο και στους φοιτητές που εκπαιδεύονται στην κάθε υπηρεσία υγείας. Επιπρόσθετα, στην Οδηγία τονίζεται ότι στους εργαζόμενους περιλαμβάνονται και όσοι απασχολούνται μέσω εργολάβων, ενώ όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να τηρούν τις απαραίτητες προφυλάξεις για τους ίδιους, αλλά και για κάθε άλλο εργαζόμενο που θα μπορούσε να επηρεαστεί από την εργασία τους. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην ισχύ και εφαρμογή υπαρχουσών αυστηρότερων νομοθετικών διατάξεων, είτε αυτές περιλαμβάνονται στη γενική νομοθεσία υγείας και ασφάλειας είτε σε ειδικά νομοθετικά κείμενα.¹⁰

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η εθνική νομοθεσία, που ορίζει τα σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια, αναφέρεται στο σύνολο των εργαζομένων και επομένως και στους εργαζόμενους στις υπηρεσίες παροχής φροντίδας υγείας. Μέχρι σήμερα όμως, τα περισσότερα νοσοκομεία δεν έχουν προχωρήσει στην ίδρυση υπηρεσίας, που ως αντικείμενό της θα έχει την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων σε αυτά, αν και υπάρχει πρόβλεψη στο δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα για την εφαρμογή της σχετικής ισχύουσας νομοθεσίας. Είναι επομένως πρωτεύουσα ανάγκη η θεσμοθέτηση υπηρεσιών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας και στις υπηρεσίες φροντίδας υγείας, ώστε να διασφαλίζεται, τόσο η υγεία των εργαζομένων από τους κινδύνους που ελλοχεύουν κατά την άσκηση του έργου τους, αλλά και η ποιότητα της φροντίδας που παρέχεται στους πολίτες.

Βιβλιογραφία

1. Keller S, Daley K, Hyde J, Greif RS, Church DR. Hepatitis C prevention with nurses. *Nursing and Health Sciences*, 2005, 7: 99-106.
2. Tabak, N. Shiaabana, A.M. Shasha, S. The health beliefs of hospital staff and the reporting of needle stick injury. *J.Clin.Nurs.*, 2006, 15:1228-39.
3. Pournaras S, Tsakris A, Mandraveli K, Faitatzidou A, Douboyas J, Tourkantonis A. Reported needlestick and sharp injuries among health care workers in a Greek general hospital. *Occupational Medicine*, 1999, 49: 423-426.

4. Cervini, P & Bell, C. Brief Report: Needle stick injury and Inadequate Post-Exposure practice in Medical Students. *J. Gen. Intern. Med.* 2005, 20: 419-421.
5. Lymer, U.B., Richt, B., Isaksson, B. Blood exposure: Factors promoting health care workers' compliance with guidelines in connection with risk. *Journal of Clinical Nursing*, 2004, 13: 547-554.
6. Bednarsh H, Eklund K. Management of occupational exposure to Hepatitis B, Hepatitis C, and Human Immunodeficiency Virus. *Compend Contin Educ Dent.* 2002, 23: 561-6.
7. Σουρτζή Π. & Βελονάκης Ε. Διερεύνηση αναγνώρισης και καταγραφής εργατικών ατυχημάτων στα νοσοκομεία. *Νοσηλευτική*, 2004, 43: 100-106.
8. Fry DE. Occupational blood-borne diseases in surgery. *Am J Surg.* 2005, 190: 249-54.
9. Π.Δ. 6/2013. Πρόληψη τραυματισμών που προκαλούνται από αιχμηρά αντικείμενα στο νοσοκομειακό και υγειονομικό τομέα σε συμμόρφωση με την Οδηγία 2010/32/ΕΕ του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2010 (ΕΕ L 134/66 της 01.06.2010) (Α' 15).
10. Ν. 3850/2010 «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων» (Α' 84).